

признає за Кондаковим за вироби місцеві, руські. Про філігрань сказано тут дуже мало і недокладно, н. пр. не сказано нічого про бляшкову філігрань, якою зроблена шапка Мономаха, прекрасна робота золотої філіграні — та можливо, що автор проминув її, не маючи руських виробів сеї техніки. В VIII розділі переходить автор до памяток будівництва в Новгороді і Пскові, як Софійський собор в Новгороді, Спасо-Мирожський монастир в Пскові, церков Николи в Липні і ин., і в останнім IX розділі кидає загальний погляд на памятки новгородсько-псковської архітектури та висказує, що Новгородці не довго тримали ся византийських взорів, а скоро витворили з них свій окремий тип, залишаючи у византийським то, що показувалось для них непрактичне або невідгідне. Так само, коли в XIV в. Новгород стояв в торговельних зносинах з Ганзою і на його будівлях слідні західні німецько-романські впливи, то впливи сі не показали ся невідгідним наслідуванем і копіюванем, а дали з західної архітектури Новгородцям тільки те, що було для них догідне і користне.

Взагалі сей зошит праці д. Новицкого представляє з себе досить механічно злучену до купи компіляцію з дотеперішніх студій по історії штуки, а її користність стоїть в залежности від основности тих монографій, які він використовує: там де він переповідає Кондакова й Лошкарьова, він стоїть переважно на ґрунті фактів, там де він іде за ріжними більш менш гіпотетичними висновками Забеліна і т. и., його виклад має досить проблематичну вартість. Але за браком подібного зводу і за се дякувать. Рисунки додані в досить значному числі, виконані гарно. Дивно тільки, що автор чомусь, наче за премію, додає в кінці копії новітших образів.

М. Г-а.

Описание старинныхъ русскихъ утварей, одеждъ, оружія, ратныхъ доспѣховъ и конскаго прибора, въ азбучномъ порядкѣ расположенное. Павла Савваитова. Спб., 1896, ст. II + 184 + 16 таблицъ.

Під сим титулом вийшло друге видання користного й для нас словаря руських домашніх і воєнних старинностей. Перше вийшло 1865 р., неб. Срезневский вказав у нім ряд прогалин, і від тоді Савваітов займав ся доповненням свого словаря, але вмер не довівши своєї роботи до кінця. Петербурське археологічне товариство видало її, як її автор полишив.

Матеріял оброблено по звичайній в російській науці схемі: давній руський побут + московський; переважна маса матеріалу дотикаєть ся сього останнього; пізнійший українсько-руський лишив ся майже цілком на

боці; рівнож дуже мало, майже зовсім не використано археологічного матеріалу — автор майже виключно черпав з письменних, свійських джерел. Рисунки, додані до словаря, переважно не мають документального характеру: се не копії певних автентичних предметів (що було б корисно), а рисунки, зроблені навіть без вказівок на жерела, на яких оперті сі образки.

М. Г.

Тимошенко И. Е. — Литературные первоисточники и прототипы трехсотъ русскихъ пословиць и поговорокъ, К., 1897, ст. XXV—174.

Тільки в останні часи метод порівняного студювання творів народньої літератури придбав загальне розповсюдження і за сей невеличкий протяг часу дав користні і цінні здобутки. Завдяки йому ми можемо прозирати — хоч поки що недалеко — в історію літератур і там, де нема для нас свідощів і памяток. Се придає велику вагу висше згаданому методу, але ним треба користуватись досить обережно: в казках, піснях і т. и. двох ріжних народів, що стоять досить далеко оден від другого на антропологічній скалі, можемо знайти багато подібного, але булоб нельогічно звідси перейти до виводу що до взаємного впливу отсих народніх літератур. Иноді можна впасти в помилку і зауважати генетичні відносини там, де є подібність на ґрунті загальнолюдеьского споріднення: бо подібне в подробицях побуту чи народньої літератури зустрічає ся однаково й у Ескимосів з Фіджі, як і в Басків з Сіу і т. д.

В таку помилку впав і д. Тимошенко, автор висше занотованої книжки. Він добре знає грецьку і латинську літературу й шукає — як не виключно, то переважно — там аналогії до руських приказок. Не можна сперечатись, що був у нас культурний вплив клясичних літератур, завдяки посередництву Візантії, а потім Польщі (ст. XIV), але булоб сміливим відшукувати для всіх поданих у д. Т. приказок прототипи в клясичних мовах. Чи можемо ми сказати з певністю, що подані у д. Т. приказки мають як раз таку генезу й не могли самостійно виникнути на нашім ґрунті? Ні... Таки приказки — як чорний як дьоготь, білий як сніг (чи біліїший від снігу), солодший від меду — могли самостійно виникнути в кожній країні, де тільки зустрічають ся дьоготь, сніг, мід... А між тим — д. Т. дає для отсих приказок — в Гомера (*νέφος*) *μελάντερον ἢ τε πίσσα*, (*ἔπποι*) *λευκότεροι χιόνος*, *τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥεον αὐδῆ* (ст. 10). Поруч з сказано-зроблено ми знаходимо — *αὐτὰ 'ἐπέειθ' ἀμα μῦθος ἔην*, *ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον dictum-factum* (ст. 6). Порівняння людини з каміннем д. Т. виводить в *σοὶ δ' αἰεὶ κραδίη στερεωτέρη ἐστὶ λίθος* (10). Між російськими приказками